Q. D. B. V.

DE

REBUS GERADICIS,

VULGO

Gerade-Stücken/

INDULTU ILLUSTRIS JCTORUM ORDINIS

GODF. LUDOV. MENCKEN, D.

ET

JOH. FRIEDERICUS SCIPIO,

DISPUTABUNT

H. L. Q. C.

D. VI. FEBRUAR. MDCCX.

LIPSIÆ,

LITERIS IMMANUELIS TITII.

B. C. D.

I.

POpulo Romano in more positum erat tempore mediæ JurisPrudentiæ Fœminas ab hæreditate Parentum prorsus excludere, *HUB. ad Inst. L. 3. T. 2. Id. in Digress. l. 3. c. 6.* cùm, quod masculi sint familiæ conservatores. *l. 1. §. 13 ff. d. insp. ventr.* & contra fœminæ finis ejusdem. *l. 196. §. 1. & l. 195. §. f. ff. d. V. S.* siquidem in alias domos tanquàm colonias exeunt, tum quod masculi publicè magis prosint, fœminæ verò ab omnibus negotiis publicis remotæ esse jubeantur. *l. 2. pr. ff. d. R. J. conf. BODINUS de Republ. l. 3. n. 534. seq. p. m. 834.* Hoc item movere potuit & priscos Saxones, ut sexum fœmininum jure succedendi in res paternas, & præcipuè immobiles, cujus rei vestigia extant in *Art. 17.* Land R. *L. 1. j.* Weichb. *art. 58.* & *Gloss. lat. ad Art. 27. l. d. inf. L. 1.* LR. privarent. *GOLDBECK. Tr. de Jure Gerade c. 1. n. 2. j. c. 3. n. 12.* conf. quæ habet *EXC. DN. BERGER D. 28. de legit. Mar. th. 13.* præsertim quod ma-

maſculis omnem ferè vitam in militia pro patria & liberis conſumendam eſſe viderent. Weichbild. *art. 5. in pr. ubi gl. in pr. & f.* Et quamvis alii populi dotis loco fœminis aliquid conſtituerent, quo & procis eſſent acceptiores & poſt obitum Maritorum haberent unde viverent; Saxones tamen in hoc tanto fuerunt rigidiores, quanto magis futuros maritos ad dotem parentibus ſponſæ inferendam compulerunt. *HEROLD. in Legib. Sax. T. 6. & 7.* imitati procul dubio univerſalem tunc temporis Germanorum conſuetudinem, qua Viri uxoribus, non uxores viris dotem dare ſolebant. *TACITUS de Moribus Germ. c. 18.* eaque non exhibita nihil conſociatum aut fœderatum ſponſalia habebant. *ALEX. ab ALEX. l. 4. Genial. dier. c. 8.* Cùm igitur ſine dote & hæreditate fœminæ patria exirent domo, *HEIGIUS P. 1. qu. 8. n. 4.* ne prorſus nudæ ad maritos venirent, ſed quædam ſaltem pro nova familia ſua conſtituenda non ſecus ac emancipati apud Romanos. *l. ult. C. d. emancip. l. 8. & 9. §. 2. C. d. bon. proſcript.* conf. *HUBER. Digreſſ. l. 1. c. 4.* à Parentibus acciperent, manu & opera ipſarum parata Utenſilia ad ſimilitudinem novi quaſi feudi, ut vult *Reſol. Scab. Lipſ. qu. 118. n. 5.* illis tribui placuit. Viri enim bellis perpetuò implicati cum hoſtibus pro tutandis & dilatandis finibus ſuis eminus pugnabant, rei verò familiaris cura fœminis unicè incumbebat, inprimis ut lanam & linum tractando, nendo, texendo, neta purgando, acu pingendo, menſam, lectos, reliqua ſupellectilia facerent inſtructiora, quæ omnia, poſt mortem, ad ſolas filias & cognatas, tanquam laboris hujus participes, transmittebantur. *arg. Gloſſ. in art. 23.* Weichbild. *verb.* durch ihres Amts willen.

len. *HEIGIUS. P. 1. q. 8. n. 68.* Inde jus Geradæ, ut opinor, ortum, quod etiamnum, tanquam non ſine ratione introductum, *FINCKELTHUS. Obſ. Pract. Obſ. 81. n. 9. HENR. GISEBERT. in Harm. Pract. Peric. ſec. Stat. p. 481. SCMUCK. in Tr. d. Gerada. P. 1. Concl. 1. lit. b.* viridi obſervantia ſequimur.

II.

Dignum igitur argumentum hoc Dd. Saxonicis viſum, quod Commentariis ſuis illuſtrarent, quos inter Andreæ Goldbeckii Tractatus poſthumus de Jure Geradæ primum ſibi locum vindicat. Nihiloſecius ampliſſimus adhuc aliis campus patet, in quo ingenium exercere liceat. Ut enim ſpecialia ſtatuta, quale Lipſiæ viget, taceam; quæ peculiarem operam omninò merentur etiam circa ea, quæ generaliter de hoc Juris articulo dici poſſunt, rem penitius ſcrutanti plurima adhuc ſe facilè offerunt, quæ aliis aut neglecta, aut non ſatis declarata, nec ad genuina principia reducta, aut ſecus, ac par erat, definita videri queant. Imo ipſam quæſtionem, quid Geradæ accenſendum ſit? quid minus, tantum abeſt, ut exactà atque omnibus numeris abſolutà opera hactenus evolutum credam, ut potius, cum Diſſertationi conſcribendæ thema eſſet eligendum, operæ pretium me facturum ſperaverim, ſi DE REBUS GERADICIS von Geradeſtücken/ theſes quaſdam concinnarem, quibus, quantum potero, dilucidè ac diſtinctè proponam, quænam res propriè ad illam bonorum ſpeciem, quam Geradam Saxones vocant, referri debeant, quæque requirantur, ut, reliquæ hereditati velut exemtæ, jure ſingulari Geradæ cenſeri poſſint. Seponam

Tranſitus ad Thema.

Rubri explanatio.

ponam verò tantisper ipsum illud jus singulare, quod circa res, quas ad Geradam pertinere ostendetur, cùm aliàs, tum maximè quoad successionem, obtinet, & ex illa qualitate, de qua nunc ero sollicitus, fluit. Idem in alia forte occasione uberius deducam; nunc verò non attingam, nisi quatenus, illustrationis aut discriminis rerum geradicarum & hæreditariarum, velut à posteriori, ostendendi gratià ad illud provocare causamque ex effectu declarare vel probare cogar. A Te interim L. B. æquissimam mei laboris censuram expecto.

III.

Initium à Geradæ appellatione faciam, rationem redditurus, quamobrem vernaculam retinere maluerim, quàm adoptare aliquod è Latinis vocabulis, quorum varia occurrebant. Hanc enim bonorum speciem priscis Romanis penitus ignotam, aliquot, post Justinianei juris compilationem, seculis demum invenêre Saxones. Cùm igitur Doctores, quibus nomen Juris Romani Geradæ tribuendum videbatur, proprio haud invento, eligere cogerentur, quod cuique maximè affine credebatur; non potuit non diversa appellatio diversis placere. Hinc venit nonnullis GERADA nomine SUPELLECTILIS ut *Gl.* Wb. *art.23. in pr. WESENB. Tit. ff. quod quisque jur. n. 3. Tit. de Jure dot. in fin. Tit. de Supellect. n. 4.* aut SUPELLECTILIUM. *COLER. de Proc. Exec. P. 1. c. 3. n. 265. sqq.* UTENSILIUM aliis in *art. 5. & 24.* LandR. *l. 1. j. SCHNEIDEW. ad Inst. d. Success. J. Sax. int. mar. & ux. L. 3. T. 1. COLER. P. 1. Dec. 43. n. 3. j. Dec. 60. n. 24.* aliis JOCALIORUM *GOLDBECK. de Gerada in Proem. n. 6. HUBER. ad*

Variæ appellationes adductæ.

π. l. 34. t. 2. pos. 4. quæ omnia impropriè dicuntur. Nam Voculæ istæ, Romanis Legislatoribus ac Juris Civilis Interpretibus usitatæ, sensu ac intellectu diverso prolatæ sunt & ad novas rerum voces; quarum qualitatem non agnoscunt; vix satis commodè applicantur. *a. l. 7. §. 1. ff. d. supell. leg.* adeòque ad Geradam, quæ priscis Romanis ne quidem in mentem venire potuit, consilio parum felici traductæ videntur. Nimirum *Supellex* erat domesticum Patris familias instrumentum, cui neque argentum aurumve factum. *l. 1. & 3. ff. d. suppell. legat. SCHILT. ad π. Ex. 39. §. 94.* neque vestes. *l. 10. ff. eod.* & ea quæ deliciarum magis, quàm usus, causa parantur. *l. 11. ff. d. supellect. leg.* annumerabantur. Gerada contra non Patrisfamilias, sed sequioris sexus, instrumentum est, neque aurum & argentum vestesve respuit, cum hæc potissima ejus pars non raro deprehendantur. *Utensilia* non tantùm supellectilia, verùm etiam esculenta, complectuntur. *l. 12. §. 28. ff. d. instruct. vel instrum. legat.* at esculenta ad Geradam non referuntur. *Jocalia* ornamenta muliebria sunt, quibus uxor cultior & elegantior incedit. *GAIL. l. 2. Obs. 91. n. 2.* Verùm nec his solis nostra constat Gerada. Denique *Glossa ad c. 23.* Weichb. *in fin.* Geradam appellat *Paraphernale*, sed iterum valdè improprie: *Paraphernalium* enim nomine venit, quicquid uxor, præter dotem, marito intulit. *l. 8. C. d. pact. conv.* Gerada verò certas saltem res, sive illatæ, sive à marito, aut munere nuptiali, acceptæ fuerint, complectitur. *CARPZ. P. 3. C. 22. d. 4. MOLLER. semestr. l. 2. c. 42. n. 2.* Citra injuriam igitur, uti vocabulum *Morgengabe*, ita & *Geradæ* retinemus. *conf. spec. Sax. l. 3. art. 15. DU FRESNE in Gloss. ad Script. med.*

Rejectisque vocabulis Latinis.

Supellectilis.

Utensilium.

Jocaliorum.

Paraphernalia

Retentum nomen Geradæ.

med. & infim. Latin. vocabulo Gerada p. 114. cùm appellationes rerum, maximè noviter inventarum detectarumque, à Romanis emendicare non constringamur. *a. l. 9. ff. d. J. & J. j. BARTOL. ad h. l.* unde &, vernaculo Geradæ nomine contenti; res ad eam pertinentes *Geradiles* aut *Geradicas* dicere convenientissimum credemus.

IV.

Divisio rerum huc pertinentium.

GERADA igitur, à Geräthe/appellata *Gl. in pr.* Weichbild *art. 23. BEUST. d. matrim. c. 17.* aut *à* Gerade. *GOLDB. d. Gerad. c. 1. n. 2.* est *universitas certarum rerum huc pertinentium.* Verùm quid sit, patebit, cùm docuerimus, quid res sint, quæ ad eam referuntur. Illas *geradicas*, an *geradiles*, vocemus perinde foret, nisi perspicuitatis studium, quod meritò sequimur, discrimen ponere juberet. Scilicèt, ut Geradæ aliquid accenseatur, duo requiruntur 1.) ut è specierum, quas mores huc retulere, numero sit, quia aliàs res hæreditaria manet, etsi reliqua Geradæ requisita rectè se habent. *CARPZ. P. 2. C. 14 d. 29. n. 3.* 2.) ut rite ad fœminas pertineat, neque enim quicquid aptum natum est ad locum in gerada obtinendum, etiam ilicò reapse eo pertinet. Itaque cùm statuta aut Dd. rem aliquam Geradæ generaliter annumerant, speciem suâ naturâ eò referri posse docent, non id agunt, ut, si alterum requisitum deficiat, illam hæreditati exemtam tradant. Atque adeò eadem res, cùm ipsum corpus consideramus, ad geradam, cùm possessorem intuemur, ad hæreditatem spectare potest. Quod ne obscuritatem pariat, licebit, ad evitandam confusionem conceptuum,

quos

quos distinctissimos esse oportet, doctrinæ gratia res geradiles à Geradicis discernere. Eas igitur, quatenus in se consideratæ, actu primo ad Geradam spectant; se posito tantisper respectu ejus, ad quem pertinent, jurisque quod illi circa eas competit, GERADILES appellabimus; GERADICAS verò eas tantum dicemus, in quibus insuper & reliquæ circumstantiæ ita concurrunt, ut actu secundo geradam revera constituant. **In Geradiles. Et Geradicas.**

V.

Itaque *Geradilia* appello res, *quas usus cujusque loci ad catalogum Geradæ retulit*, *conf. CARPZ. Dec. 23. n. 13.* quisquis tandem, aut quocunque titulo, eas possideat. **Definitio Geradilium sunt** Res inquam, neque enim corporum appellatio placet, **Res** quam *MODESTINUS PIST. l. 1. q. 19. n. 2. GOLDBECK. c. l. n. 9.* aliique in definiendo adhibent, quo jure, ipsi viderint. Nobis & Actiones, utpote rei, ad quam competunt, naturam sequentes, & Jura ad geradam, tanquam universitatem, referuntur, quod infra §. *18. seqq.* pluribus ostendemus. Itaque convenientius visum Rerum vocabulum, quo præter corporalia etiam incorporalia significantur. *pr. I. d. reb. corp. & incorp. l. 1. §. 1. ff. d. rer. div. HUB. ad Inst. L. 2. T. 2. p. 2. Id. Digr. l. 4. c. 17.*

VI.

Utraque, nisi nexu feudali à Domino recognita aut simili Juris Vinculo obnoxia fuerint, ad hæreditatem olim pertinuere, cui certas res postmodum exemit Geradæ introductio. Hæc igitur cùm & facti sit, & jus correctorium contineat, adeoque ad non cogitata extendi haud debeat, manifestum est, rem potius hæreditariam, quàm geradilem, in dubio præsumi, hincque qualitatis hujus

 pro-

probationem affirmanti incumbere, quò facit LandR. *l.1. art.24.* was aber über das benannte Ding ist/das gehöret alles zum Erbe. Unde ergo illam petere liceat, videndum. Ex usuali nimirum ad Catalogum Geradæ relatione, quæ sola rem ex hæreditaria geradilem facit. Quid Lipsienses illi annumerent, videri potest in *VOLCKMANNO emendato p. 85. seqq.* & quemadmodum res geradiles hinc inde, secundum diversitatem locorum, varient, vel ea ostendunt, quæ ex aliquot statutis adducuntur in *Disp. D. WERNHERI de Jure succedendi in rebus expeditoriis & Utens. Tractatui Struviano ad Ant. Matth. d. Success. adjectâ. p.436. seq.* quæ in LandR. *l.1. a. 24. &* Weichb. *art. 25.* huc relata inveniuntur, vix ullibi omnia recepta deprehenduntur. Itaque ad cujusvis loci consuetudinem unicè respiciendum, cùm certis regulis res geradiles includere omninò impossibile sit. Quanquam enim huc pertinere dicuntur, quæ ornatui mulierum, usuique ipsarum & familiæ inserviunt, *CARPZ. P.3. C.30. d.15. n.4.* ista tamen, nec omnia, nec sola, huc spectant. Sanè *Oves femellæ*, potissimum quas maritus nobilis in alio, quàm quod inhabitat, prædio habet, &, cum eo locare solet, non minus ac reliqua animalia, prædio potius, quàm rei familiari usum præstant, nihilo tamen secius uxori cum reliqua Gerada cedunt. LehnR. *Gl. c.56.* §. läst aber die Frau. *MOLLER. P.3. C.38. n. 13. RAUCHB. P.1. q.17. n.18. sqq.* Contra ad illam non referuntur *Spondæ* höltzerne Betten. *CARPZ. P.2. C. 14. d.38.* nec *Cochlearia* aut *Cantharus puerperæ. Id. ib. def. 42.* aliusve. nec *Qualus* Laugen-Korb und Töpffe. *d.47.* nec *Veru* aut *Cucumella* Brat-Pfanne und Brat-Spieß.

STRUV.

STRUV. Designation. rer. ad geradam pertinent. p. 402. nec die Rolle oder grosse Mandel. *Id. p. 408.* quamquam his omnibus, non minus ac cistis, candelabris reliquisque utensilibus fœminæ utuntur. Ex quibus consequitur, quod diximus, RES GERADILES non alias esse, quam quas ad Geradæ designationem usus retulit.

VII.

Hæ res GERADILES, ut actu Geradæ jure censeantur, (quo casu illas nobis geradicas appellari supra §. 4. indicavimus) quinque requiruntur. Scilicet, ut 1.) mobiles 2.) nec aliis quàm propriis usibus destinatæ sint. 3.) ut ad fœminam 4.) jure ad Successorem Geradæ transmissibili 5.) proprietatis aut alio ad acquirendum dominium habili pertineant. De singulis seorsim agendum, si prius inculcavero, ut hæc omnia simul concurrunt, necesse esse. Quodsi enim vel unum deficiat, res nihilominus hæreditaria manebit, utut omnes reliquæ partes, quibus rem Geradicam constitui asserimus, ne minimo quidem vitio laborent. Itaque si verbi causâ, an pannus lineus Sejæ ad geradam ejus pertineat? quæsiêris: rectè quidem initio *pannum* quemvis *lineum* geradilem esse ex *art. 24. l. 1.* LandR. collegeris, nec malè deinceps, cùm illum nullo respectu ad immobilia referri cognoveris, quo jure ad dictam fœminam pertineat, investigaveris. Nihilo tamen secius, licet plenum & illimitatum dominium illi competere intellexeris, egregiè poteris falli, si pannum illum geradæ accensendum esse jam certum satis exploratumque existimas. Quid enim si eum Seja mercatrix negotiationis gratia in taberna habuerit? Nempe ad hæreditatem referendus

5. requisita.

Inseparabilia.

erit, quod, cùm reliqua rectè se habeant, unum tamen eorum, quæ requisivimus, deficere patet. *CARPZ. P. 2. C. 14. d. 31. j. Gl. in* Weichb. *art. 23. n. 4. ibi* diß ist. *& n. 22. verf.* Ihr sollt wissen. Idem ergo de reliquis judicium esto. Quod probè notandum monemus, antequam ad specialem singulorum requisitorum discussionem descendamus. Tùm enim, de uno semper solliciti, cæteris suam integritatem constare ubique supponemus. Ex his

Definitio. ergo apparet, quænam propriè RES GERADICA putanda: Nimirum RES GERADILIS, i.e. usu ad Geradam referri solita. vid. §. *præc. mobilis, usui proprio destinata, circa quam fœminæ ad successorem Geradæ transmissibile dominium aut jus ad illud acquirendum habile competit.*

VIII.

I. Requisitum Mobilitas.

Initio igitur, quicquid inter res geradicas locum sibi vindicat, *mobile* esse dicimus. *HENR. GISEBERTUS in Harm. Pract. Stat. p. 484. n. 37.* In quo magnus JCtorum consensus est, cùm vix quisquam paulo accuratiorem Geradæ definitionem tradiderit, quæ mobilium haud faciat mentionem. vid. *FINCKELTHUS. O. 83. n. 3.*

Probata ex origine. *HART. PIST. O. 190. n. 22.* Scil. supra §. *1.* innuimus, Geradæ privilegium eo potissimum fine inventum, ut haberent mulieres, quod & Hergewettæ, & non feudalium modò, sed reliquorum etiam immobilium, ad solos olim masculos delatorum, jacturam aliquatenus compenset. Itaque cùm immobilium successionem maribus non imminutam, sed confirmatam potius, subtracta fœminis conquerendi occasione, voluerit Legislator, prærogativam, quam illis vicissim tribui placuit, sola mobilia afficere debuisse manifestum est. Quod etiam accidisse colligo ex

Land-R.

LandR. *l.1. a.31.* ubi & vernaculus textus Geradam conceptis verbis *bona mobilia* appellat, interpretante glossâ: Sie mögen ihren Mannen ihre fahrende Hab nicht geben. Da meinet er die Gerade mit. & Latinus, cùm *nulla mobilia, præter utensilia*, vivente marito in proximiorem hæredem transmittat, tradit, utensilia, ceu speciem, mobilibus, tanquam genere, comprehendi docet, *j.* LandR. *L.3. art.76.* *HEIG. P.1. q.9. n. 67. sq.* & ab hoc allegatum *JOHANNEM TILIUM de Rebus Gall. l.2. t. d. filiabus Franc. in princip. 121.* qui Francos olim eodem esse jure usos refert, eo & facit *P. 3. C. El. 21. in fin.* ubi pecuniam uxoris, eâ defunctâ, cum reliquis mobilibus exceptis, quæ ad Geradam pertinent, ad maritum deferri ostenditur. Ut jam *GOLDBECKII* argumentum *c. de rebus quas uxor quasque prox. cogn. n.5. p.152.* taceam, textus omnes, quibus, quæ Geradæ annumeranda sint, recensentur. vid. LandR. *l. 1. art. 24. & 31.* Weichb. *art.23.* LehnR. *a.12.* non nisi mobilia referre observantis; Hoc ipso vero *corpora se moventia*, quæ aliàs quoque mobilium adpellatione contineri constat *l. 1. ff. d. R. V. l. 15. C. d. sacrosf. Eccl. j. l. 15. §. 2. ff. d. Re Judic. GOLDBECK. c. Tr. c. 1. n. 6. 7. 8.* non excludimus. Quod nobilium fœminarum gratiâ addimus, quarum Gerada anseres etiam atque anates, & fœmini sexus oves complectitur. *Glossa* des Lehn-Rechtes. *c. 56. verb.* auff daß ihr nun eigentlich wisset. Weichbild. *Tit.* von Gerade/ Morgengabe. *fol. 130.* *CARPZ. P. 2. C. 14. d. 24.* *GOLDBECK. Tr. de Jure Geradæ rubr. de rebus quas uxor. n. 19. p. 56.* Ignobilibus enim, ad quas legis Saxonicæ dispositio saltem quoad res mobiles, strictissimo sensu dictas, extensa est, nulla animantia eo

Et a. 31 l. 1. LandR.

Comprehendit etiam se moventia.

nomine tribui satis notum. *WESENB. P. 6. Consil. 254. n. 1. Consil. 285. n. 54. conf. HART. PIST. l. 1. qu. 3. n. 26. & l. 1. q. 16. n. 23. verb. ut interim omittam.*

IX.

Exclusis immobilibus. Tàm natura. Quàm jure.

Diversam ergo *immobilium* esse indolem patet, quæ illa Geradæ accenseri non patitur. Quod saltem de iis, quæ naturâ suâ fixa sunt, veluti rebus fundi, rectè asseri nemo mortalium negaverit. De reliquis, quæ aut terræ ædibus ve ita, ut loco amplius moveri nequeant, juncta, aut perpetuo usui immobilibus præstando actu destinata sunt, justius dubitaretur, nisi utraque immobilium, quibus ea aut hominis factum aut juris intellectus annexuit, naturam & leges sequi constaret. *vid. l. 21. ff. d. instr. vel instrum. l. 17. §. 7. 10. l. 18. ff. d. act. emt. j. Dec. El. 53. HEIG. P. 2. qu. 15. n. 25.* sicut igitur *Lectus expeditorius* adhuc Hergewettæ inest. *v. inf.* §. *17.* licet Weichbild. *a. 23.* lectos omnes indistinctè accenseat Geradæ, quam singularibus Marium juribus haud præjudicare ex ejus origine §. *præc.* deduximus: ita quoque ad ea corpora, quæ immobilium jure fruuntur, quamvis aliàs geradica forent, fœminarum privilegium extendi non potest. Nec est, quod quisquam legum civilium placita ad nostrum argumentum frustra applicari regerat. Confitemur enim spontè genuinum controversias geradicas decidendi principium à jure patrio potius, quàm Justinianeo, petendum esse, nec negamus, si alia omnia Romana Iurisprudentia statuisset, sequendos nihilominus esse Saxonum mores, quibus ad Geradam non pertinere immobilia ostendimus. At cum quæritur, quæ sint immobilia? tacente lege domesticâ jus Civile in subsidium meritò vocamus, eadem prorsus ratione,

ne, quâ à successione mariti mobiliari, quam pariter contra Justiniani decreta majores nostri introduxerunt, nemine contradicente eximi videmus, quæcunque, silente jure patriô, ad immobilia lex Romana referre jubet. *conf. P.3. C. El.25. NICOL. Resolut. 12. n.219. COLER. P.2. Dec. 286. BERL. P.3. Concl.35.* Quod eo facilius mihi concedendum, quo incautius mores etiam, in manifestâ juris utriusque diversitate, *Glossam ad a.24. l. 1.* LandR. sequuntur, cùm ad *Geradam* pertinere negat *linum solo cohærens. GOLDBECK. Tr. d. Jure Geradæ cap. 4. n. 67.* quod juxta *l.44. ff. d. rei vind.* fundi quidem pars esse videtur, at nostro jure mobilibus annumerandum. *P.3. C. El.32.* LehnR. *art.58.* adeoque quatenus in agro fœminæ proprio natum, ob generalitatem textus Weichb. *art.23.* ad geradam omnino referendum fuisset. *COLER. Decis.60. n.31.* Inde ergo elucescit ratio, cur Geradæ haud accenseantur *Candelabra appensa. FINCKELTHUS. Obs.81. n.58. Lectique diversoriorum.* Weichb. *art. 23. j. Gl. n.24.* Illustris *DN. LYNCKER. Consil.42. n. 30. & 34. CARPZ. P. 2. C. 14. def.37. BERLICH. P.2. Concl.30. n. 24.* quia nimirum immobilibus annumerantur. *v. HEIG. P. 2. qu.15. n.25. sqq. FRID. PENSOLD. ad Coler. Dec. 286. n.289. FINCKELTHUS. Disp. feud.3. contr.20. l. c.* His positis sequitur, *Oves ferreas* ad nobilium Geradam non magis pertinere, quàm reliqua ejus conditionis animalia ad hæreditatem fœminæ ignobilis mobiliarem, cujus nomine illa nequaquam viduo tribui docet. *NICOL. dict. Resol. 12. n. 203.* Reliqua brevitatis studio prætermittimus.

Ut candelabris appensis.

Lectis diversoriorum.

Ovibus ferreis.

X.

Adeo que etiam Aheno muro affixo.

Unam tamen Conclusionem præterire non decet, quam, adductis contrariis præjudiciis à *CARPZ. P. 2. C. 14. d. 35.* impugnatam rectius, quamvis obiter, approbat *GOLDBECK. c. 4. n. 12. l. a.* scil. *Ahenum* (Waschkessel) tum demum Geradæ accenseri, cùm muro affixum haud est. Aliàs partem ædium constituet, adeoque jure immobilium censebitur *a. l. 76. ff. d. contrah. emt. l. 52. §. 7. ff. d. legat. 3. JOHAN. CEPHAL. Consil. 92. n. 26.* nisi specialis consuetudo aut statutum aliud contra Geradici juris analogiam introduxerit. Hæc enim quin juri generali derogare possint, ambigendum non est, forent tamen strictissimæ interpretationis. Adeóque etsi ahenum uxoris proprium moribus geradicum haberetur, id tamen ad aliud mariti ædibus junctum in dubio haud deberet extendi. Nempe infra §. 17. videbimus, rem mariti geradilem ad uxorem pervenire viri liberalitate, quæ ex usus & custodiæ concessione facta præsumitur. At quia aheni muro cohærentis nec custodiam vir conjugi concredere, nec alium, quàm qui omnibus ædium conductoribus inquilinisve patet, usum concedere solet; quem si uxori denegandum statueret, id scil. consequeretur, ut cum ratione eum insanire velle forsitan & æqui rerum arbitri suspicarentur. Unde ergo tacitam colliges donationem partis ædium, cujus ne quidem expressa alienatio tolerari deberet? *v. l. 52. ff. d. contrah. emt.* saltem quamdiu de intentione alia substituendi non constat. *Add. Ill. STRYCK. Caut. Contr. Sect. 1. c. 3. §. 26.* De ea vero à novellis maritis plerumqne cogitari si quis referat, ab illo Jovis vigilantis insomnia recenseri credideris. Quodsi tamen mariti quoque ahenum

Nisi probetur consuetudo contraria.

Quæ restringitur ad ahenum uxoris proprium.

viduæ

viduæ tribuat consvetudo, hactenus quidem indubitata, sed quoad reliquas personas incerta, nihilominus mores normæ communi contrarios ultra Geradam, mortuo demum marito debitam, de qua infr. §. *16.* haud proferendos arbitror. Unde sequitur ahenum hoc casu nec Nistelgeradæ inesse, nec, venditis vivo marito ædibus, uxori deberi. Cæterùm ædificii dominus præstatione æstimationis, aut alterius aheni æquè boni, semper liberari videtur, cùm & aliàs denegata tigni juncti vindicatione *l. 1. ff. d. tign. junct.* in factum saltem actio ad consequendam rei non furtivæ æstimationem competat *l. 23. §. 5. ff. d. R. V. l. 63. ff. d. don. int. vir. & ux. TABOR Racem. civil. p. 179. Rac. 6.* §. *13.* cui argumento æquus judex eò lubentius favebit, quo manifestius iniquum foret fœminæ de lucro captando certantis malitiæ subveniri, si ipsius aheni restitutionem, nullo suo commodo, cum evidenti hæredis, proximi plerumque aut consanguinei aut affinis, damno præfractè urserit. Et casum morientis mariti. Nec tribuit Jus vindicandi.

XI.

Requisitum rei geradicæ etiam esse diximus, ut *proprio usui destinata* sit. *conf. COLER. P. 2. Dec. 286. n. 168. BERLICH. P. 3. Concl. 30. n. 23.* Per proprium vero usum intelligimus eum, cui communiter quævis res applicari, cujusque gratia species fieri solet, qualis lectorum est, ut in iis recumbamus. Nisi specialissimum usum mores præscripserint, quod circa *Caldarium* (Brau-Pfanne) contigisse observant, qui illud, nisi pro mercede extra ædes locetur, ad hæreditatem referunt, non Geradam. *vid. HART. PISTOR. L. 1. qu. 32. n. 10. seq. GOLDB. Tr. d. Gerada c. 2. n. 24. BERL. P. 3. Concl. 25. n. 4. seqq.* Requisitum II. Destinatio ad usum proprium.

CARPZ. P.2. C.14. d.35. n.4. Quanquam itaque usus actualis adeò non est necessarius, ut illa quoque Geradæ nomine veniant, quibus mulier nunquam usa fuit. *P.3. C. El.22. CARPZ. P.2. C.14. d.28.* quia tamen ex animo, re tanquam Geradâ utendi, de re ipsâ institui debet judicium, *Glossa* Weichb. *a.28. col.8.* rectè destinationem, de quâ agimus, requisivisse apparet. Adeoque huc non pertinent, quæcunque aliâ intentione fœmina possidet aut petit, utpote si qua mulier donum nuptiale tertio dandum emerit, aut mercatrix eo fine res geradiles comparaverit, quo eas iterum vendendo quæstum faciat. Weichb. *a.28. CARPZ. P.2. C.14. d.31.* Interim, cùm in dubio id fieri credatur, quod plerumque accidit, animum re ut geradicâ utendi præsumi facilè largior. *Gl. lat. ad art.38. l.3.* LandR. *lit. e. COLER. P.1. Dec.60. n.45.*

Quæ præsumitur.

Quisquis ergo contrariam destinationem allegaverit, in eum probandi onus merito devolvitur. Licebit tamen etiam ex circumstantiis fidem judici facere, modò illæ certam & actualem fœminæ intentionem prodant, veluti si annulus ab aurifabro publicè in taberna venum exponi consveverit.

Nisi probetur contrarium

Quodsi de obligatione, quam alterius liberalitas peperit, disceptetur, inspicienda donantis destinatio, in quam consensisse honoratam credibile est. Itaque, cùm mercatrici fato functæ promissæ fuere mappæ aliquot rarioris texturæ, in jus eas petendi non cognata, sed hæredes, succedent, si promissor eam donandi causam allegaverit, quòd illam plures empturam speret, quamprimum eas ad exteros, cum quibus ipsa mercaturam exercere solet, delatas carius vendi posse, harum exemplo, didicerit.

Etiam ex animo tertii dantis.

XII. Æ-

XII.

Æquè necessaria rei geradicæ lex est, *pertinere ad fœminam, SCHMUCK. de Gerada. P.1.c.9.* cujus appellatione etiam *Hermaphroditum*, in quo sexus sequior prævalet, indicari, vix opus est ut moneam. *l.10 ff.d.stat.hom. conf. ECKOLT. ad π.l.1.t.5.§.2.* Solus hic Sexus Geradam facit, solus retinet, solus ad alias mulieres transfert. LandR. *l.1.a.27.j.l.3.art.15. Glossa in* LehnR. *art.56. verb.* läst aber die Frau. *FR. PFEILS Cent. II. Consf.119.n.2.* Nec interest unius fœminæ res sit propria, an ad plures partibus indivisis spectet, modò divisioni locus sit, si à communione recedere placuerit. Aliud enim circa ea obtinet, quæ Collegii nomine possident aut petunt. v. g. circa lectos aliave ejusmodi utensilia membris *Gerontocomii muliebris*, veluti denen Spital-Weibern zu St. Georgen allhier. legata, cùm Hospitali ea acquirantur. idem de *Sanctimoniali*, quæ paupertatis se voto alligavit, dicendum. Quanquam enim illa non obstante Lege Saxonica in Geradam cognatæ succedit, quia tamen quascunque res lucratur, etiam geradiles, monasterio ilicò acquirit. *a. C.6.X. de stat. Monach.j. auth. Ingressi C.d SS. Eccles. ibique GILCKEN. fol.60. REUSNER. de Test. c.31. n.5. Part. 2. fol.385.* Geradæ numero esse desinunt, quæcunque ad illam perveniunt.

Requis. III. pertinere ad fœminam.

Excepto Collegio.

Moniali.

XIII.

Masculorum respectu Gerada nulla est: *MOLLER. semestr. c.6.l.2.n.2.* sed quicquid illi possident, feudalium, expeditoriarum & hæreditariarum rerum loco habetur. *Glossa* LehnR. *c.56.n.8.verb.* und darum nehmen. *Gloss.* LandR. *l.1.a.22. v.* So soll die Frau. *j.* LR. c.l. *CO-*

Exclusis masculis.

LER. Decis. 243. n. 1. sqq. quarum jure censetur, excepta Gerada, omne illud, quod geradilium aut viventes possident, aut post fata relinquunt, *vid. SCHNEIDEW. ad Inst. l. 3. t. 1. n. 55. HART. PISTOR. Obs. 190. n. 23. CARPZ. P. 2. C. 14. d. 27. MOLLER. l. 2. Semestr. c. 6.* quemadmodum contra res expeditoriæ, cùm primum in fœminæ dominium pervenerint, Hergewettæ jus amittunt. Quod Clericorum etiam intuitu verissimum. Licet enim hi matri in Geradam succedant. Landr. *l. 1. a. 5. CARPZ. P. 2. C. 14. d. 60.* illa tamen, quam primum ipsis delata fuit, mobilium hæreditariorum numero esse incipit. Landr. *l. 1. art. 27. in fine. CARPZ. P. 3. C. 38. def. 39. n. 1.* idem circa ea obtinet, quæ aut proxima cognata viduo de Gerada relinquere tenetur, aut peculiaria statuta, post uxoris fata, viris tribuunt. Hæc tamen eò detorqueri nolim, ut masculus, quem in re seria nugas agere voluisse haud apparet, de *Gerada suâ* contrahens nihil effecisse credatur. Neque enim falsa demonstratio aut error in nomine commissus nocet. *§. 29. 30. 31. I. d. Legat. Conf.* de casu simili, ubi fœmina Geradæ, cujus partem antea distraxerat, donatæ etiam pretium è rebus venditis redactum in designatione annumeraverat. *CARZ. P. 2. C. 14. d. 13.* Quare cùm eâ uti interpretatione deceat, ut actus valeat potius quàm pereat. *L. 80. ff. d. V. O.* convenientissimum erit, quæ de Geradâ suâ non adeò accuratè masculus posuit, de rebus ejus geradilibus, de aliis enim sentire non potuit, intelligere. *HART. PISTOR. Obs. 290. n. 22.* maximè si addita declaratio mentem loquentis manifestius prodat v. g. si Clericus universam suam Geradam, prout in eam matri successit, vendiderit. Quo casu, ut hoc obiter addam, cùm

Qui per suam Geradam res suas geradiles intellexisse credendi.

cùm, præter lectos à matre acceptos, nullum omnino possidet alium, etiam culcitra militaris deberi videtur, quam aliàs, simplici totius Geradæ alienatione à viro factà, non comprehendi crediderim. *a. Gl.* LehnR. *c. 56. j.* LandR. *L. 1. a. 2.*

XIV.

Non sufficit autem rem geradilem ad fœminam pertinere, nisi eadem *ad proximam cognatam vel eum, cui lex borum bonorum successionem defert, transmitti* queat. Ea enim potissima muliebris privilegii vis est, ut singularem planè succedendi rationem invehat, quà sublatâ de Jure Geradæ adeò inutilis quæstio nonnullis visa est, ut fuerint, qui Geradam viventis prorsus non dari, quamvis erronee, contenderint. *conf. FINCKELTHUS. O. 48. n 6. MOLLER. P. 2. c. 14. n. 1.* Itaque cùm *rem geradilem* nurui ea lege socer donavit, ut semper *in familia mariti maneret*, eadem ad Geradam non amplius pertinebit, quàm quatenus cum illa fideicommissum conventionale conciliari potest. Multò minus *Geradæ* jure censeri possunt, quæcunque *feudi naturam assumsêre*; Ideò feudum fœmininum in meris geradilibus constitutum, quale forsitan nec datum unquam fuit, nec dabitur, quanquam ambigendum non est, quin solennitatibus, quæ in Geradæ donatione requiruntur, à fœmina feudum i. e. beneficium *I. F. 1. §. 2. 4. I. F. 14 pr.* concedente, observatis, ejusmodi res, utpote liberrimam inter vivos alienationem ferentes, æquè ac pecunia, de qua *vid. P. 3. C. El. 30.* feudi improprii nomine dari queant. *MATTH. WESENB. Vol. 2. Conf. 79. n. 18. conf. EXC. DN. HORN. in J. F. c. 4. §. 21. sqq.* At non æque infrequenter *res geradiles feudo junguntur*, quem-

Requis. IV. Transmissibilitas.

Excluditur ergo res fideicommisso obnoxia.

Et feudalis.

Aut feudo juncta.

quemadmodum non ipsas tantùm ædes, sed certum simul lectorum aliusque supellectilis inventarium nominatim nonnunquam per investituram tribui videas. Quo facto, cùm feudorum etiam accessiones eorum jure regi constet. *vid.* *STRUV. S. J. F. C. 6. §. 12.* dubium non est, quin geradæ cesset privilegium. *ROSENTHAL. d. feud. c. 4. Concl. 4. n. ult.* Hoc & ejus introductæ ratio svadet, & posita Vasallo lex, quæ ad feudi successorem reverti jubet, quicquid ipse aut Domini gratia accepit, aut suis etiam impensis feudo inædificavit, LR. *l. 2. a. 21. P. 3. C. El. 31. j. II. f. 28. §. si Vasallus* efflagitat; & quæsitum Domino agnatisque jus, quod intervertere cognatæ vel uxori non licet, manifestè evincit, ut mirum non sit CARPZOVIUM, cùm ahenum muro feudali affixum Geradæ nomine viduæ tribueret. *P. 3. C. 31. def. 6.* secum conspirantis aut scriptoris aut judicis sententiam, quam allegaret, nullam invenisse, licet, cùm de hæredum allodialium præjudicio agitur, haud pauci cum ipso ab iis abeant, quæ supra §. 11. tradidimus.

Carpzovius relatus.

XV.

Requis. V. Fœminæ vel dominium (vel jus. §. 18.) Etiam minus plenum.

Denique Geradæ illa tantùm inesse dicimus, quæ *ritè ad fœminam pertinent, sive circa quæ illi aut dominium competit, aut aliud jus ad consequendum Dominium habile.* Id verò non illimitatum requiritur, modo jus in re tertio competens aliquando ad proprietatem reversurum sit. Sanè rem pignori suppositam Geradæ numero haud eximi, ex iis patet, quæ de luitione disposuit LandR. *l. 1. a. 24. in f.* Pariter ademtam pupillæ vel prodigæ administrandi facultatem, aut usumfructum patri maritove competentem, jus Geradæ non mutare quotidianum est. Ex quo con-

consequitur, & Geradam, cujus Ususfructus pactis dotalibus, post uxoris fata, ad tempus vitæ marito validè concessus est, eo defuncto nihilominus ad cognatam redire. Itaque *dominium* etiam *minus plenum* sufficit, aut quæ proprietatis vicem sustinet. *l. 13. §. 12. ff. d. acqu. vel. am. poss. l. 31. §. 5. l. 44. §. 3. ff. d. usurp. & usucap.* usucapiendi conditio. *HUBER. ad I. l. 2. t. 6. pos. 14.* Quæ verò alio imbecilliori titulo tenentur, huc non pertinent. Unde meritò excluduntur, quæ mulier in securitatem crediti pignoris jure possidet. *MULLER. ad Struv. Ex. 30. th. 31. l. 1. n. III. conf. ROSENTHAL. de feudis l. 7. concl. 9. n. 93. p. 641.* & *Responsum Scab. Lips. apud FINCKELTHUS. Obs. 81.* nec non alia, quorum naturalis saltem possessio f. simplex detentio penes illam est, veluti *utensilia* cum conducto prædio *sub onere inventarii* concessa: item res geradilis, circa quam usum fructum verum habet. Contra ea, in quibus ipsi *quasi usufructus* competit, Geradæ potius annumeranda; cùm eorum dominium in usufructuarium transierit. *§. 2. I. d. usufr.* & rem in genere saltem, vel quoad æstimationem restitui sufficiat. *a. l. 15. §. 4. ff. d. usufr. j. l. 7. ff. de usufr. ear. rer. quæ usu consum. VOETIUS in Comp. Juris ad π. l. 7. t. 5. n. 1.*

Non jus pignoris.

Ex conductione.

Aut ususfructus verus.

XVI.

Cæterùm, quòd ad Geradam referantur, quæ in dominio fœminæ sunt, scire parum juvat, nisi simul scias, quid in dominio ejus esse censeatur? Itaque quanquam de modis acquirendi vulgaribus hic disquirere supervacaneum foret: cùm tamen uxori corporum mariti geradiliũ proprietas singulari privilegio cedat, id nunc quidem præterire non licet, ne geradica esse negentur, quæ ex juris

Ubi singulare est,

Dominium Geradæ à Marito profectum.

com-

communis principiis ad virum quidem pertinere dicerentur, lege tamen Saxonicâ uxoris sunt. Ergo à viro profectis *Geradæ* indolem thori socia conciliat, dum ea sibi contra civilium legum analogiam bifariam acquirit, *ipso jure*, & *ex donatione mariti*. Prior modus nobilium conjugibus proprius animalia ad illarum Geradam referri solita spectat, posterior, ipsis cum ignobilibus communis, ad res geradiles reliquas pertinet. Animalium igitur, ut ab iis ordiamur, proprietas ad equestris ordinis nuptam, sine ejus facto, duplici ratione pervenit. Vel *vivo marito*, quod de anseribus & anatibus verum, quæ ratio est, cur etiam Niftel-Geradæ insint: *Gl.* Lehn R. *c. 56. n. 7. j.* Weichb. *art. 23. & textus* Land R. *l. 1. a. 27.* Land R. *Addit. l. 1 a. 20. v. sic etiam cognata ejus.* vel viro demum *moriente*. Id enim circa oves contingere argumento est, quod illas, nec uxore præmortua, cognata lucratur, *GOLDBECK. de Gerada. c. 2. n. 6. in f. COLER. de Proc. Ex. P. 1. c. 3. n. 273. j. Id. P. 1. Dec. 60. n. 48. 49.* nec pignori capere prohibetur mariti creditor, nec uxor, moto concursu, vindicare, ut suas, potest. *Ord. Proc. Tit. 43.* §. und weil hierbey. Quæ cum ita sint, illas à vivo marito in conjugis præjudicium etiam alienari posse concludit *GOLDBECK. c. 7. m. 1. n. 25. 26. ID. c. 15. n. 90. conf. Glossa in artic. 31. l. 1.* Land R. *lit. e.*

Uxori acquiri etiam.

Ipso jure.

Aut vivente marito.

Aut demum moriente.

XVII.

Alterum modum, Juri Romano adversum, quo corpora mariti cujusvis geradilia in fœminæ, quæ matrimonio ipsi jungitur, dominium transeunt, *donationem viri* diximus. Licet enim ea aliàs, quamdiu morte donantis confirmata non est, inter conjuges effectu careat. *l. 32. §. 1. 2. ff. de don. int. Vir. & ux. l. 121. §. 2. ff. d. V. O. l. 25.*

& donatione viri, eamque.

C. d.

C. d. don. int. Vir. & Ux. Nov. 162. c. 1. RITTERSHUS. ad Nov. P. V. c. 12. n. 3 ex muliebri tamen privilegio, apud Saxones, statim subsistit collata in uxorem à marito rerum ad Geradam pertinentium donatio realis. *CARPZ. P. 2. C. 13. d. 21.* vel promissio, *a. N. 162. c. 1.* censente sic *CARPZOVIO. P. 3. C. 30. d. 16.* Imò, nisi præcedentibus pactis dotalibus Geradæ renunciatum fuerit, *v. GOLDB. c. 5. m. 2. n. 11. j. c. 7. m. 1. n. 13.* conf. *MULLER. ad STRUV. Ex. 30. th. 31.* ex *concessione custodiæ. P. 3. C. 22. §.* wenn aber: *verb.* gebraucht oder in ihrer Verwahrung gehabt. *COLER. d. Proc. Exec. P. 1. c. 3. n. 256.* & *possessione uxoris* legitima. *GOLDB. c. 3. n. 20. sqq.* dicta donatio etiam præsumitur, modò donandi potestatem maritus habuerit. Quare cùm *lecti expeditorii* donatione conjugis fieri nequeant. *vid. CARPZ. P. 2. C. 13. d. 13.* ad Geradam illi non referuntur, sed proximo agnato à vidua restitui debent. LandR. *L. 1. art. 22.* Atque sic *resp. F. J. L. M. April. 1707.* Et generaliter minus rectè uxori custodienti acquiri ea dixeris, in quibus marito non aliud jus est, quam quod, ad Geradam constituendam, ne ipsi quidem uxori sufficere diximus. §. 15. Unde nec *privignæ Geradam*, impetratâ licet à marito usus custodiæque concessione, noverca lucrabitur, cùm earum partium, quæ utendo non consumuntur, v. g. indusii, quo infans baptizandus tegitur, des Wester-Hembds / verus ususfructus patri competat, reliquorum autem, quæ usu sensibiliter atteruntur, excepta pecunia, ne quidem quasi-ususfructus debeatur, ob alienationis prohibitionem. *l. f. C. d. Cur. fur. l. ult. C. d. bon. quæ liber. l. 1. C. d. bon. nat. Confer. CARPZ. P. 2. C. 14. d. ult.* & dominium liberis reservatum *l. 1. C. d. bon.*

Statim valere.

Ex concessa possessione rerum, quas maritus alienare potuit.

Non ergo Culcitræ militaris.

Aut Geradæ filiæ.

quæ liber. l. 15. l. 16. C. d. præd. min. sine decreto. l. 4. C. d. bon. qu. lib. l. 23. ff. d. R. V. Horum ergo & similium tacita donatio intercessisse non creditur, quam præsumtionem etiam aliàs contraria deficientis in marito donandi, in uxore civiliter possidendi, probatione elidere licebit. Unde nec ad elocandam filiam à patre comparata Geradæ insunt, nec liber muneris natalitii nomine licita donatione *CARPZ. P. 2. C. 13. d. 20.* ab uxore marito oblatus: quem etsi ab illa postmodum & lectum & custoditum fuisse constat, viro tamen, non sibi, fœmina servasse videbitur, cùm ejusmodi dona ab honorato non accipi, aut à donante recipi moribus injurium habeatur. Cæterùm tacitæ, de quâ agimus, donationi, tacita etiam conditio inest, si uxor custodiam continuaverit, nec possessionem conjugi restituerit. Hoc enim casu res ad maritum reversæ ad hæreditatem pertinebunt, *Glossa* Weichbild. *art. 23.* *GOLDBECK. de Gerada c. 3. n. 14.* nisi fortè marito nudam detentionem commissam fuisse probari queat. Quodsi enim uxor. v. g. ædes aut scrinium mutatura mariti saltem custodiæ res geradicas, mox recipiendas, interim commiserit, Geradæ apud ipsum depositæ naturam hoc solo mutatam fuisse nemo dixerit. Quæ de dominio sufficiant. *conf. d. Gl.* Weichbild. *a. 23. col. 8.* *GOLDBECK. d. l. n. 20.*

Nisi contrarium probetur.

Factam præsumi sub conditione, nisi vir receperit.

XVIII.

Vel actio.

Succedit intacta Goldbeckii de *juribus & actionibus* quæstio, an & quatenus illis quoque inter res geradicas locus detur? Indistinctè responderi nequit; sed probè discernendum est, utrum omnia omninò mulieris bona in immobilia & mobilia, istaque iterum in hæreditaria & geradi-

radica dividi necesse sit, nec ne. Posteriori casu jura nec mobilibus bonis nec immobilibus inesse, sed tertiam speciem constituere expeditum est. *l. 7. §. 4. ff. d. pecul. l. 15. §. 2. ff. d. R. Jud.* Adeoque tum ad hæreditatem illa potius pertinebunt per dicta §. *9.* Unde, ut exemplum adjiciamus, Geradæ præsentis emtorem, qui, ultra corpora geradica dominio venditricis comprehensa, jus quoque successionis in cognatæ Geradam eidem delatæ sibi deberi contendit, non putamus audiendum. At, priori casu, cùm, in omnium bonorum divisione, *jura vel* ad *immobilia vel mobilia*, eaque aut hæreditaria aut geradica non possumus non referre, veluti cùm de familia herciscunda solliciti sumus, generalia legum principia latissimè à *SCHULTES. in Addit. ad MOD. PISTOR. P. 3. qu. 124. n. 17. sqq.* deducta sequimur. Cúm ergo, qui actionem habet ad rem petendam, ipsam rem habere videatur *l. 15. ff. d. R. J.* illam eodem jure censeri dicimus, quo ipsa res haberetur, si illam jam consecutus foret is, cui ea debetur. *vid. l. 143. ff. d. V. S. l. 52. ff. d. acqu. rer. dom.* Hinc nec *Geradæ* indolem respuet, qua, utpote universitate *HART. PIST. O. 190. n. 15.* etiam jura contineri docet *j. l. 1. ff. d. fund. dot. a. l. 24. ff. d. V. S. l. 62. ff. d. R. J. COLER. P. 1. decis. 51. n. 13. & 14. & Dec. 286. n. 76. BERLICH. P. 3. Concl. 29. n. 76.* Hoc posito sponte jam sequitur, quod innuimus jura, quæ ad consequendum dominium aut usucapiendi conditionem tendunt. v. g. actionem emti, ad Geradam referri debere, non alia jura, quæ minus persequuntur. Itaque debitum corporis geradilis, mortuæ promissi, geradicum est, jusque rem petendi, exclusis hæredibus, cognatæ cedit, ceu judicatum *ap. CARPZ. P. 3. C. 30. d. 16.* & in eandem

In casu quo ex necessario

Ad mobilia refertur.

Ad acquirendum dominium.

 Gera-

Geradæ delatæ successio, licet eam defuncta nondum agnoverit, transmittitur, ut pluribus ostendit *MOD. PISTOR. P. 4. qu. 131. ibique SCHULTES. Addit. n. 219. sqq.* Contra verò, ut, quæ supra § 15. dicta sunt, huc accommodemus, & conductorum utensilium usus debiti petitio, & ususfructus eorum etiam hæredibus concessi, adeoque defuncta quoque usufructuaria durantis, vindicatio, decedente fœmina, ad hæredes ejus, non cognatum perveniet.

Non jus imbecillius consequendum competens.

XIX.

Limitatio I.

Stat ergo sententia, ad constitutionem *rei Geradicæ jus* sufficere, quo mediante dominium acquirere licet. Quod, annon de principali, puro & simplici debito tantùm intelligi debeat, ulterius videndum. Fac ergo, circa Masculi hæreditatem fœminæ delatam, inter ejusdem hæredes & cognatam oriri controversiam, utrum res geradiles, illa hæreditate comprehensas, ad Geradam defunctæ referre liceat? Ancipitem litem moves. Nam pro hærede facit, quod res illæ non singulari titulo defunctæ debeantur, sed alio, &, propter necessitatem creditoribus satisfaciendi, (quæ etiam successuram cognatam difficillimo calculo pro ratâ gravatura esset) oneroso & universali; nempe hæreditatis, in quam hæredes ipsi, non cognatam, succedere manifestum est. Itaque eidem, quod in toto obtinet, juri etiam in parte locus dandus videtur. *l. 76. ff. d. R. V. j. l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. pet.* maxime cùm defuncta masculum, cujus hæres erat, præmortuum re-

In debito accessorio, quod an

Hæreditarium,

tura fuisset. Quid enim, si subsecuta divisione, quam, admissa cognata, litibus plenissimam reddemus, aliis ejusdem pretii mobilibus fœminæ addictis, cohæredi eas tribuere, vel, ad vitandas de inæqualitate lites, easdem communi nomine vendere, pretiumque partiri placuisset? Quæ omnia cùm à defuncta fieri potuerint, hæredibus ejus, ad quos idem familiæ herciscundæ jus, quod illi competebat, pertinet, iniquum videretur non licere. His ergo rationibus motus, si quis cognatæ causam deteriorem judicaverit, illi ego, maximè si hæreditatem defuncta nondum adiit, non multum refragabor, quanquam alienum in hac quæstione judicium sequi, quam meo uti malo, cùm nec adductis argumentis ubique locus detur, nec desit cognatæ, quod & ipsa alleget. Pro illa enim militat, quod res, de quibus quæritur, si jam in defunctæ venissent potestatem, sine dubio ad ipsam transituræ essent. Unde per ea, quæ § 18. adduximus, nec aliud de jure, quod circa illas mortua reliquit, dicendum videtur. Quæ ratio tùm maximè favorem merebitur, cùm fœmina Lipsiensis, cui delata est masculi hæreditas, ipsa dictas res, mortuo forte marito, ad Geradam, quam nostro statuto præcipuam habet, relatas, adeoque odioso collationis oneri subtractas cupit. Sed hæc, ut dixi, aliorum decisioni relinquo.

An geradicum sit,

Dubitatur.

XX.

Pergo ad *conditionale rei geradilis debitum*, quod, quia conditio suspendit saltem, non alterat, contractum ad geradam referendum, nisi fortè conditionis impletio in hæredis potestate sita sit, non cognatæ. Cùm enim illa Geradam non nisi cum onere, quod eidem cohæret, lucre-

Limit. II in debito conditionali, cùm solus hæres conditionem implere potest.

 lucre-

lucretur, ſequitur, annulo, verbi causâ, non aliter, quàm ſi locatarum ædium uſus eàdem mercede ad longius tempus concedatur, debito, ad hæredem, quem conditionis premit incommodum, promiſſionis etiam commodum pertinere. *l. 10. ff. d. R. J. j. a. l. 13. §. 1. ff. commodat.* Denique *obligationis alternativæ* eventum expectandum dixerim, ut, promiſſis certi pretii ſupellectilibus, ſi debitor rem geradicam dare elegerit, illa cognatæ cedat, hæredibus contrà cupientibus, ſi oblatis alterius generis utenſilibus v. g. poculo, ipſe ſe liberare præoptaverit. *c. 70. d. R. J. in 6.* Sed quid ſi defunctæ creditricis fuerit optio? Tum, utrum ad hæreditatem, an Geradam potius, actio referri debeat, non liquere ingenuè fateor. Itaque aut diviſioni locum faciam, aut ſorti, niſi debitum jam vel ab hærede, vel à cognata, petito, quia in cauſa omninò pari melior eſſe debet poſſidentis conditio. *a. l. 4. ff. d. in rem verſo.* vigilanti favendum autumes, qui alterius jus bona fide ignorabat, aut cui eum, qui concurrere poterat in optione, præveniendi conſilium priori placuit. *a. l. 16. ff. d. Duob. reis.* Sed his diutius immorari non lubet.

Limit. III. in alternativo, cujus eventus expectandus.

Quid ſi optionem habuerit defuncta.

XXI.

Ampliatio I. ad non poſſeſſa.

Ex hactenus dictis jam facilè colligitur, cur in tradendis rerum geradicarum proprietatibus ſicco, quod ajunt, pede *poſſeſſionem* præterierimus, ad quam tamen vulgo potiſſimum provocari concedimus, probè gnari, illam plerisque cauſam Geradæ proximam appellari. *vid.* *GOLDB. c. 3. n. 13.* & qui eum ſequitur *CARPZ. P. 2. C. 14. d. 25.* Nempe poſſeſſione ad hoc, ut res aliqua Geradæ jure cenſeatur, regulariter opus eſſe planè negamus, nec muliebre privilegium ad illa etiam proferre ambigimus,

mus, quorum possessionem fœmina aut nunquam adepta est, aut acceptam iterum amisit. scil. debitum rei geradilis ad Geradam referri §. *18.* ex ipso *CARPZ.* ostendimus. Qui ergo dubitemus, quin eadem, masculi legato fœminæ relicta, huc pertineat, cum legataria jam non jus ad rem, sed quod majus est, ipsum rei dominium consecuta fuerit. *a. l. 64. ff. d. furt. l. 3. §. f. C. Comm. d. Legat. l. 8. ff. d. legat. 2. j. CARPZ. P. 3. C. 13. d. 30.* possessione licet nondum apprehensa. Quodsi *corpus Geradicum deperditum*, aut à fure *ablatum* fuerit, aut alia ratione, salvo fœminæ dominio, in manus alienas pervenerit, certe quidem mutata possessio jus non mutabit, sed integrum, ut ante fuit, jus ad recuperandam possessionem potius sufficiet, adeoque & rei vindicatio & conditio furtiva &c. Geradæ inerunt. Quare quæ possessioni in hoc negotio, verbis interdum nimis generalibus, tribuitur virtus, ad eas tantùm res geradicas restringi debet, quæ à Viro profectæ, tacita ejus donatione ad uxorem perveniunt. *conf. MULLER. ad Struv. Ex. 30. th. 31. l. ζ. n. 11.* Siquidem harum præsumtum dominium, quod juris geradici in his origo est, sine possessione nec acquirit uxor, nec retinet, prout & nos tradidimus supr. §. *17.* Quæ si quis ad alias, quàm quæ in matrimonio sunt, fœminas, aut corpora à maritis haud comparata, applicuerit, is quidem admodum à vero aberrabit. Nam, ut reliqua taceam, geradica ab uxore profecta, non obstante expressâ donatione, qua virum honorare thori sociæ non licet, *P. 2. C. El. 13. & 14.* viduus cognatæ restituere tenetur *GOLDB. c. 3. n. 20.* tantum abest, ut per solius possessionis translationem, amissa geradæ indole, ad maritum transire possint, quod tamen iis, quæ

Vel nondum apprehensa.

Vel amissa possessione.

Non nisi circa res à marito profectas necessaria.

viri

viri liberalitate ad nuptam pervenerant, contingere, eodem ipso teste, ibidem evicimus.

XXII.

Ampl. II.

Restat ut, quorsum *rei geradicæ fructus* & *accessiones* referri debeant, paucis investigemus. *Accessiones* igitur,

Ad accessiones

cùm rei, cui cohærent, naturam sequantur. *a. l. 23. §. 4. ff. d. R. V.* ejusdemque domino acquisitæ censeantur. *HUBER. in Præl. ad π. L. 41. t. 1. pos. 9.* geradicas meritò dixeris. *vid. GOLDB. c. 4. n. 24. seqq.* *FR. PFEIL. Cent. 1. Cons. 90. n. 8.* quæ ratio est, cur, cum feras, nec lex ulla nec Autor, Geradæ annumeret, quæcunque tamen cistis aut scriniis huc pertinentibus junguntur, una cum clavibus viduæ cognatæve cedant.

Etiam actionum.

Quod de *actionibus* etiam *geradicis* accipi velim, ut, cùm debitor ultra simplum, veluti depositum mundi miserabile inficiatus, vel quanti plurimi condemnandus est, nihil juris in id augmentum hæredi competat. Aliud tamen dicendum, si actio occasione saltem rei geradicæ nasci queat, quæ rem ipsam plane non persequitur, veluti furti, quam potius hæreditariam judicaverim.

Et fructus naturales pendentes.

De *fructibus* nunc distinctè agendum. Nam pendentes quidem ipsius rei pars videntur. *l. 44. ff. d. R. V.* adeoque, sive ipsi naturaliter cohæreant, velut anseribus plumæ, ovibus lana, aut fœtus utero clausus, sive juris intellectu unum quodammodo corpus cum ipsâ constituere credantur, ut hœdi qui lactantur *a. §. 19. I. d. R. D. vid l. 20. ff. d. auro & arg. leg.* *MOD. PIST. qu. 21.* *BEUST. d. Matrim. c. 71. v. tamen Addit. Spec. Sax. L. 1. a. 20. L. s.* accessionum, de quibus modo diximus, numero sunt. Quare cùm Gerada talis debeatur, qualis moriente marito aut cognata fuit, per *Text.* LandR. *l. 1. art. 20. j. l. 3.*

LandR.

LandR. *art. 76.* dictos fructus, si eo tempore separati haud fuerint, frustra hæres petet. *dd. Textibus j.* Weichbild. *art. 24.* §.*36. I. d. R. D. j. l. 13. ff. quibus mod. Ususfr. HART. PIST. l. 1. qu. 34. COLER. Dec. 60. n. 26.* conferri meretur *CARPZ. l. 2. C. 14. d. 23.* quem, cùm Geradæ, tanquam universitati, etiam fructus inesse paulo generalius tradit. *n. 8.* saltem de naturalibus pendentibus intelligi & substrata, quam ibi evolvit, materia, nec non quam ipse in suam sententiam excitavit, mox alleganda *l. 2. C. d. hared. petit.* postulat. **Carpzovius explicatus.**

XXIII.

Neque enim Geradæ jure censentur reliqui *fructus*, sive *naturales* separati, sive *civiles*. Ex quibus, quia universitas ab eo demum tempore augetur, quo peti potest. *d. l. 2. C. d. hared. petit.* sequitur ad hæredes pertinere, quicquid ex anseribus anatibusque vel ovorum natum vel pullorum exclusum est intra diem trigesimum à morte personæ defunctæ computandum, cùm Gerada tum demum debeatur, LandR. *l. 1. art. 22.* impensæque in eam faciendæ hæredem interim premant, *a. l. 62. ff. d. R. J.* quare etiam emolumentum inde natum ad eundem pervenire æquissimum. Nec magis ad Geradam pertinent *fructus civiles currentes*, veluti mercedes lectorum aliusve corporis geradici locati. Eos igitur pro rata temporis, ad trigesimum usque elapsi, cum hæredibus dividere cognata jubebitur. *vid. P. 3. C. El. 26.* Vidua verò, cùm maritus tanquam usufructuarius illos percipiendo suos non fecerit, quatenus eorum dies nondum venit, totis quidem fruetur; attamen illa portio, quam hæredibus cognata relinqueret, non tanquam geradica, sed jure consolidati

Separati & Civiles Geradæ non insunt.

Ne quidem currentes.

E cum

cum proprietate usufructûs, adeoque ut accessio proprietatis ad ipsam revertitur. Pariter cognata ratam fructuum, quæ ipsi debetur, non ut rem geradicam, sed vi dominii, in quod circa rem fructum ferentem ipsi delata successio, consequitur.

XXIV.

De rei geradicæ interitu.

Hactenus igitur, quæ *rem geradicam* constituant, indagavimus. Jam, quæ eandem *destruant*, paucis adjiciemus. Desinit ergo aliquid ad Geradam referri tribus modis, vel *cum esse desinit*, vel *cum rei geradilis naturam amittit*, vel *cùm*, salvâ substantia, *jure* saltem *rei geradicæ excidit*.

1) per destructionem.

Initio igitur, si rem ipsam prorsus *destrui* contigerit, frustranea erit de ejus jure quæstio, maximè cùm Geradæ consumtæ ne quidem æstimatio ipsi viduæ debeatur. *GOLDBECK. c. 5. m. 2. n. 49. c. 15. n. 109. 110. conf. de donis nuptialibus Decis. Elect. 51.*

2) Si geradilis esse desinat. Mutato jure.

Deinde Geradæ jus perit, cùm *res specierum geradilium numero esse desinit*, quod contingit, si domina, mutato domicilio, in eum locum se contulerit, ubi aut nullum Geradæ jus viget. *conf. MOLLER. Semestr. l. 1. c. 11. RICHTER. d. success. ab intest. sect. 1. membr. 1. n. 62. in f.* (ubi præjudicium JCt. Jenensium refert, quod in toto Ducatu Vinariensi Jus Geradicum neque inter nobiles nec ignobiles obtineat,) aut corpus, quod pristinæ habitationis moribus eò referebatur, hæreditarium creditur. Tum enim Geradæ jus extinguitur, ut tamen ejusmodi rei à marito profectæ dominium conjugi salvum sit. *vid. tamen KNICHEN de Vestiturar. pactio. p. 2. c. 1. n. 155. sqq.* & quæ habet *FINCKELTHUS. O. 81. n. 45. sqq.* Semel enim ritè ipsi acquisita fuit, adeoque ejusdem manebit, quemadmodum

vice

vice versa, ea, quæ maritus è bonis aut opera uxoris constante matrimonio jam lucratus erat, nemo ad illam reverti dixerit, etsi ambo postmodum extra Saxoniam domicilium nacti, ubi eo jure viri non gaudent. *a. l. 85. §. 1. ff. d. R. J. HEROLD. Tr. de Jure Repræs. & transp. C. 8. Concl. 9. n. 47. sqq.* Pariter Geradæ pars geradilis haud manet, si ipsius *speciei alteratio* intercesserit. Veluti *re* ita *deformata*, ut, quæ supersunt, rudera usibus geradicis amplius haud inserviant, neque enim Geradæ insunt *frustula argentea*, Bruch-Silber. Idem dicendum, cum *totum*, quod aggregatum Philosophi appellant, *in membra resolvitur*, quæ, quanquam singulis sua constat integritas, hæreditati tamen, nisi conjuncta fuerint, annumerari solent. Exemplum præbet *linea unionum aut coralliorum scissa*, cujus partes unangereihete Perlen und Corallen geradiles haud manent. *Conf. CARPZ. P. 2. C. El. 14. d. 45.* Similiter materia ad pristinam ruditatem reducta metalli loco habetur, non Geradæ. *conf.* LandR. *l. 1. a. 24. ibique Gl.* nisi conflatio casu aut eo fine facta sit, ut aliud corpus geradile statim inde resurgeret; idem dicendum, si *species geradilis in aliam*, hoc privilegio haud fruentem, *transformetur Gl. in art. 24.* LandR. *l. 1. lit. q. j. Gloss. WEICHB. art. 23. n. 13. 14. 15. seqq. MOLLER Semestr. l. 2. c. 6. MOD. PIST. q. 21.* veluti cùm ex candelabro poculum confectum est. *J. C. HEROLD. Tr. d. Jure transpos. & repræs. c. 5. l. 9. n. 57.*

Aut corpore. Valdè deformato. Dissoluto. Conflato. Vel transformato.

XXV.

Denique, salva corporis substantiâ & forma, nec foro dominæ mutato *Geradæ jus exspirat*, si quicquam dematur ex his, quæ fusius hactenus tractata in compendio exhibui-

3.) Extincto saltem jure rei Geradicæ.

hibuimus supr. §. 8. Hoc triplici potissimum ratione accidit, nempe si *res geradica* vel *immobilium numero esse* incipit, vel aut *servitium mutat aut dominam*. Ita *caldarium*, hactenus locari solitum, si muro affigatur, nemo amplius ad Geradam referendum existimabit. vid. supr. §. 12. & *CARPZ. P. 3. C. 31. d. 6.* Nec minùs illi *Geradæ* portioni, quam, *mercis instar*, vendendam *tabernæ publicæ à mercatrice inferri* contingit, muliebris beneficii jacturam imminere ex iis patet, quæ supra §. 12. deduximus. Tandem etiam *alienatione Gerada* degenerat. *BERL. P. 3. C. 29. n. 100. DAN. MOLLER. P. 2. c. 13. sub fin.* saltem alienantis intuitu, ne quis eam ab alia fœmina acquiri, adeoquè nihilominus singulari mulierum jure censeri posse, regerat. Quod quidem frustra nobis objiceretur, qui, cùm corpus aliquod Geradicum esse, respectu Sejæ, negamus, veluti quando pignus à Creditricis Gerada excludimus, idem tamen ad Cajæ, veluti oppignorantis, hæreditatem cum cognatæ præjudicio relatum minimè cupimus. Cæterum nec metallum confectioni nec pecuniam emtioni rerum geradicarum destinatam Geradæ jure haberi. *CARPZ. P. 3. C. 30. d. 15. conf. Resp. Scab. Lips. quod habet FINCKELTHUS. Obs. 81. n. 93.* nec pretium inde redactum in ejus locum succedere expeditum est. *a l 48. §. 7. ff. d. furt. id. CARPZ. d. 13. MULLER. ad Struv. Ex. 30. th. 31. l. 1. n. III. MOD. PIST. P. 1. qu. 21. n. 5. sqq. FR. PFEIL. Cent. 1. Consil. 90. n. 9. sqq. j. Gloss.* Weichb. *art. 23. n. 13. sqq. conf. Resolut. Scab. Lips. de anno 1599. qu. 17. n. 11.* ubi generalia leguntur verba, Gerada non potest consistere in pecunia, cum consistat solum in rebus mundum & supellectilem muliebrem concernentibus.

Immobilis factæ.

Ad alios usus translatæ.

Aut alienatæ.

XXVI. Jam-

XXVI.

Jamque absolvimus, quæ Academicæ de rebus geradicis commentationi sufficere videbantur. Sed *coronis* deest. Eam igitur *de consuetudinum*, quas circa hoc bonorum genus sequimur, *æquitate* brevis contentio suppeditabit, cum & eo jure, tanquam à ratione minimè alieno, utamur, & sint qui illud quasi iniquissimum penitus eliminatum cupiant. Illi igitur non heri demum aut nudius tertius de morum in hoc argumento diversitate & incertitudine, fœcunda infinitarum litium ancipitiumque controversiarum matre, querelas audiri cœpisse ajunt, sed majoribus jam nostris tristi experientia dudum comprobatum fuisse referunt, vetus ac nimis verum proverbium: **Eine Gerade macht viel ungerades.** Quod si quæ sint, quæ liquido definita esse negare non audent, ea nimium quantum à naturali ratione recedere autumant. Cui enim prudens videri posset consilium, cujus ope uxoribus, dum utensilium à marito profectorum ipsis data proprietas, irritamentum subministretur potentius, quàm quod sexus, opibus & rebus inprimis ad pompam ornatumque facientibus corradendis per se satis deditus, superare valeat, quo, ad geradam immensum ad augendam, vel cum evidenti maritorum pernicie, abripiatur? De horum enim calamitate, quam non raro inde aut nasci constet, aut crescere, ipsas eò minus reddi sollicitas, quò magis impune pretiosissima luxuriæ instrumenta, quasi optimo jure debita, intemperantiæ præmia retinere mulieri eo ipso tempore liceat, quo viri, obærati creditores, de insigni facultatum suarum, jactura frustrà conquerantur, aut angustum patrimonium, pro luculenta spe, sibi re-

Coronis de Geradæ æquitate contentio

Iniquitatis accusatio. Ob incertitudinem & lites.

Præjudicium mariti.

Ejusque creditorum.

Et hæredum. lictum hæredes ne quicquam indignentur. Itaque ad male parta potissima in Geradæ partem referunt, quam mirum non sit nihilo melius dilabi. Eam enim solam rationem præstare putant, ut omni colore carere dicendæ sint Saxonum consuetudines, quæ in hoc negotio & omnem ultimæ voluntatis, licet nihil magis mortalibus debeatur, libertatem tollant, & alium prorsus ab intestato succedentium ordinem invexerint, quàm quem naturalis ratio & verosimilis defunctarum voluntas admittere videatur. Neque enim minimam æquitatis speciem habere, quod mœstissimo viduo ea addatur afflictio, ut, quia thori sociam inimica mors abstulit, defunctæ cognata etiàm non exiguam partem rapiat eorum, quæ gravissimis sæpè impensis, ipse, ad necessitatem magis, quàm usum, comparaverit. Nec minori injuria hodiè reliquos agrestis ac civicæ sortis mares affici contendunt; quanquam priscos Saxones, quorum Heergewettam curta mulierum supellex, ut tunc erant tempora, nihil aut modicum pretio superârit, eadem benignitate excusandos fatentur, quia nunc etiam equestris ordinis & illustribus inprimis fœminis indulgendum sit, quibus parum verecundè invideri geradam concedunt, cujus jacturam feudorum, ad solos agnatos spectantium, lucra facile compensent. Nihilo enim secius haruspice opus esse pergunt, si quæratur, quo admisso facinore viri etiam ignobiles, utut reliqua bona æqualiter cum sororibus diviserint, à successione tamen Geradæ, pro ratione hodierni luxus sæpè pretiosissimæ arceri & remotissimæ quoque cognatæ postponi promeruerint. Illud vero plane non tolerandum ajunt, quod vel odiosissima aliàs fisci successio plus favoris sibi vindicet, quàm

Ademtam testandi facultatem.

Et injuriam factam viduo.

Ac reliquis masculis.

Prælata sorore.

Cognata remotiore.

Imo fisco;

quàm ipsi, quos naturæ simul & parentum commune votum primo loco vocet, filii legitimi, quibus à Geradâ excludendis sufficere putetur, ad nobiliorem sexum referri. Hæc & similia produci à nonnullis videas, qui egegriè se de RePubl. meritos existimant, si quam in Brunsuicensi & Lüneburgico, Guelferbytano item & Calenbergico nec non Vinariensi Ducatu haud secus, ac Northusæ, Sangerhusæ & in aliis quibusdam civitatibus contigisse gaudent, Geradæ abrogationem reliquis Legumlatoribus, exempli loco imitandam inculcaverint.

XXVII.

Verum enimverò nec ab altera parte rationibus, quas regerere liceat, destituitur *Geradici Juris vindex*, qui, quod & ab initio rectè introductum, & tot, non annorum sed seculorum usu, comprobatum novit, temerè nec immutandum nec iniquitatis arguendum existimabit. Nam morum quidem diversitas nullam quoad ipsas singulorum locorum consuetudines incertitudinem arguere ipsi videbitur, sed iis saltem, qui illas ignorant, errandi præbere occasionem, quam sibi imputare, nescio an immeritò, jubebitur, quisquis è suæ civitatis vel provinciali lege intempestivum de jure alterius municipii aut pagi judicium proferre festinat, antequam in pecularia illius statuta inquisiverit. Porrò ut ex infelici, quod naturæ magis quàm fundi vitio subnascitur, lolio agrorum indolem metiri non solemus, ita nec Geradæ jus nostro suspectum reddit litium, quas aut judicum imperitia aut malitia Advocatorum, aut concertantium avaritia & pervicacia, hominum, non legum, nævi, gignere solent, nimium fœcunda seges; quam & circa alia quam plurima Jurisprudentiæ capita, quo-

Æquitatis vindiciæ.

Responsio ad objectionem de dubiis.

Et controversiis circa Geradam.

quorum tamen & usum unà cum frequenti abusu eradicandum nemo judicavit, indies incrementa capere cordatiores dolent. Uxorum vero in coemendis, quibus ad luxuriam abutantur, profusionem tantum quidem abest, ut quisquam approbaturus sit, ut potius sponte omnes laudaturi videantur legem, si qua foret, quæ, servata Gerada, illum ultra certum rerum numerum aut pretium excrescere, quæque modum definitum excedunt, muliebri privilegio comprehendi vetaret, quemadmodum Heergewetta una tantùm debetur, etsi plures viro acquisitæ fuere. Attamen cum nuptæ à maritis, quorum interest, ne ipsorum facultates, Gerada nimium auctâ, minuantur, intra limites contineri & possint facile & debeant: haud abs re quisquam patrium jus ab insectationibus liberare cupit; vitio vertendum legislatori negabit, quod prudentibus, quos ipsos sibi satis consulturos credibile est, prospicere supersederit; hominibus autem uxorio jugo colla spontè subjicientibus & vix viris, quos condigno maritellorum elogio Baldus exornat, debita vecordiæ præmia per ipsas, per quas peccant, conjuges dicam, an Dominas? exsolvi patiatur. At Creditorum, quos maritus habet, securitati satis jam actione Pauliana cautum credet, si fraus fœminæ, Geradam ad illos circumveniendos cumulantis, intercesserit: sin minus; non apparere contendet, quamobrem deterioris ipsa conditionis esse debeat, quàm quivis alius, qui nominibus donatoris exstinguendis accepta impendere nullo jure cogitur; Quid enim, inquiet, si fœmina opulenta, quæ retentis immobilibus ex alia ditione in nostratis concesserat matrimonium, postquam diutissime secunda for-

Argumensa pro uxore.

Contra viri creditores.

fortuna utebatur, tandem, ob ædes exustas, prædia bellorum ruinis hostiumque exactionibus consumta, aliasque, quibus patria brevi ante ejus obitum conflictata est, calamitates minus reliquerit, quam solvendis ejus debitis sufficit? Tum verò ea, quæ maritus durante conjugio ex ejus bonis aut industriâ moribus nostris semel ritè sibi acquisiverat, creditoribus restitui debere vix quisquam censebit. Eodem ergò jure nostri judicio, quamvis superveniente viri inopia, quæcunque illius beneficio anteà legitimè ad uxorem pervenerant, ipsa retinebit; creditores verò damnum inde in ipsos resultans, eo moderatius ferent, quo certius omnia, quæ è conjugis bonis vicissim percepta, marito supersunt, massam concursus augent, cui ipsa quoque Gerada cederet, si fœmina, cui separatam à viri rationibus mercaturam exerceri non difficulter supponimus, ipsa illis debuisset, & aliunde solvendo esse desiisset. Jam illos, qui mortuo marito Geradam Viduæ iniquissimè vindicari criminantur, iniquissimos hujus juris censores vocabit. Nam detrimentum quidem illatæ ab uxore Geradæ, si ea ab ipso marito &, quæ illi servit, familia utendo attrita aut consumta fuerit, soli fœminæ nocere facile probabit. Quo posito vice versâ argumentabitur, eidem optimo jure illius quoque cedere incrementum, fortè Et hæredes.

F à ma-

à marito profectum, quod & usum fructum bonorum uxoris, ac lucra ex ejus operis quæsita, successionemque in prædefunctæ mobilia, quibus omnibus vicissim maritus fruitur, vix ac ne vix quidem compenset, & collationis oneri insuper obnoxium sit, si quicquam præterea vidua capere optaverit ex hæreditate mariti, etiam illus quem omnes suas fortunas, & quod Iro non decesserit pauperior, post Numinis providentiam soli conjugi debere constat.

Cur testari non liceat.

Postea testandi licentia, qua prisci Germani, antequam Italorum leges imitarentur, commodissimè penitus caruerunt, in bonis, quæ moribus nostris non defunctæ beneficio sed familiæ jure deferuntur, nihil opus esse tuebitur.

Rationes adversus Viduum.

Denique ut iis, quas contra successores moveri diximus, querelis satisfaciat, initio non esse dicet, quod ægrè ferat viduus, cujus pinguia in facultates uxoris jura modò enumerata fuere, jacturam bonorum, quorum aut possessionem sibi reservare poterat, aut custodiam, non nisi alià lege conjugi concedere: quo facto nequicquam illa à cognata peterentur.

Et cognatos masculos pro sorore.

Deinde civium filiabus quæ Geradam habent præcipuam, plura, quàm fratribus, ex parentum hæreditate obvenire haud equidem inficiabitur: ast illam inæqualitatem ratione

tur, feudis filios sororibus præferri, & ipsorum institutioni itineribus, dignitatibus majores, quam requirunt filiæ, quarum tamen operis in gerenda rei familiaris cura magis parentes sublevantur, sumtus impendi illisque paternum patrimonium vehementer haud rarò frangi regeret. His addet, quod & Clericis, qui Pontificum olim decretis parebant, salva sit Geradæ maternæ petitio, & seculo addicti plerisque eò pertinentibus commodè ut plurimum careant, donec matrimonio jungantur; quo inito sufficere putabit, quod circa ascendentium Geradam uxoribus, quarum bonis ipsi fruuntur, idem jus competat, quo ratione cognatarum sorores gaudent. Præterea, quantò facilius, quàm fœmina, masculus ipse sibi facultates acquirere possit cum aliis, quibus noster sexus pollet, non infimi momenti prærogativis allegabit. Hoc admisso porro non omnino iniquum judicabit, masculini generis consanguineis etiam fiscum præferri. Certè enim impensæ, quibus istos jurisdictionis fructus lex destinavit, communem salutem promovent, adeoque illarum collatio jure imperari subditis poterat. Quo onere cùm hac ratione omnes leventur, parum justam censebit indignationem paucorum, quibus publicæ salutis ergo non tàm auferri, quàm non acquiri, contingit captatum lucrum, quo & aliàs carerent, si, Et fisco.

quod

quod plerumque fit, aliquæ ſaltem cognata ſuperſtes fuiſſet. Tandem bonorum, de quibus agimus, reſervato uſufructu, aut venditio, aut inter vivos donatio licita eſt & quotidiana, ut vix erraveris, ſi, quæ ita ademta non ſunt, cognatæ aut magiſtratui deferantur ex voto defunctæ: cujus voluntate quò minus aliqua facultatum portio ad alios, quàm proximos conſanguineos, perveniat, Geradæ oſores non intercedunt.

FINIS.